

UR PRESS- DEBATTEN

Alkoholmissbruket

behandlas av *Dagens Nyheter* på ledarspalt.

Två upprörande våldsdåd har nyligen begåtts av tonåringar under spritens inflytande. Tragedien vid skoldansen i Kungälv och knivdråpet i Älvsjö är lika oförklarliga, lika meningslösa.

Den totala starkspritkonsumtionen, som steg mycket kraftigt i samband med motbokens slopande, har under senare år successivt sjunkit och ligger nu under 1954 års nivå.

Fylleriförseelserna är fortfarande nästan dubbelt så många som året före reformen, för ungdomar under 21 år har siffrorna mer än fördubblats. Bland ungdomar i åldern 15—17 år är förseelserna numera nästan lika vanliga som för befolkningens genomsnitt 1954.

Antalet alkoholsjuka har tredubblats och delirium tremens-fallen har sjudubblats på de medicinska vårdavdelningarna jämfört med åren närmast före spritens frisläppande.

Ungdomsfylleriet måste ses i samband med det ökade narkotikamissbruket och den växande ungdomskriminaliteten. Det är missförhållanden som mer eller mindre torde gå tillbaka på samma orsaker. Vi står ännu ganska famlande inför dessa, forskningen kan måhända ge oss säkrare hållpunkter för en bedömning. Det praktiska socialt inriktade ungdomsarbetet behöver allt det stöd det kan få. Den förebyggande verksamheten har sina brister, den har många gånger svårt att nå det klientel som bäst behöver fångas in, men med ökad erfarenhet förbättras också metoderna. Det går inte att göra några underverk på detta område, men på lång sikt bör ett målmedvetet uppfostringsarbete bära frukt.

Svenska Dagbladet behandlar samma problem.

År 1956 — det svåra övergångsåret — konsumerades per invånare 8 liter sprit och 2 liter vin. I fjol var motsvarande tal 5,8 för spriten och 3,3 för vinet.

Kravet på införande av ett restriktionssystem må förefalla behjärtansvärt med hänsyn till önskemålet om kraftfullt ingripande mot missbruket. Men det är inte särdeles troligt att man skulle kunna lösa problemet den vägen. Den finländska metoden med inköpskort utan ransonerings för skotsamma personer kan inte hindra att missbrukarna skaffar sig sprit genom andrahandsköp. Det kan för övrigt nämnas, att inköpskontrollen i Finland under senare år gått i uppmjukande riktning — den 1 oktober 1957 slopades tidigare förekommande generella kvantitetsregistrering.

Återstår möjligheten att på nytt införa den ofantliga och för hela världen unika krängelapparaten, som Bratt-systemet utgjorde. Men därmed skulle vi samtidigt förlora den stora chansen med nuvarande fria ordning, den

som rymmer i formeln "frihet under ansvar". Vi skulle få tillbaka ransontänkandet och kulturen kring de svåråtkomliga dropparna. Den skada som därmed skulle vållas på längre sikt låter sig knappast överblickas. Det vore föga välbetänkt att köpa en lindring i övergångstidens svårigheter till ett så högt pris.

Orsaken till spritmissbruket är naturligtvis inte bara den att spriten blivit fri. Tvärtom. Man får hoppas att de djupare liggande faktorerna med forskningens hjälp kan klarläggas utan alltför lång tidsutdräkt. Först därefter kan radikalt förebyggande åtgärder planeras.

Brottsligheten

behandlas i en ledare i *Svenska Dagbladet* varvid konstateras att brottsligheten kraftigt ökar. År 1950 noterades i runt tal 160.000 strafflagsbrott medan det år 1960 var 269.000, vilket visserligen innebär en minskning från 274.000 år 1959.

Kriminaliteten — särskilt ungdomskriminaliteten — tenderar att bli grövre och ta sig allt mera brutala och hänsynslösa uttryck.

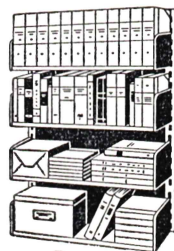
Bl. a. har rånbrotten ökat med 12 procent och våldtäkterna med 14 procent sedan 1959.

Härtill kommer att åtskilliga brott, även rätt allvarliga sådana, faktiskt inte blir anmälda.

Tidningen framhåller vikten av en kraftig förstärkning av polisen i de båda största städerna. I Stockholm blir numera endast 10 procent av inbrotten och mindre än 7 procent av bilstölderna uppklarade.

HYLLOR

praktiska
konstruktioner
för kontor
arkiv
bibliotek
butiker
laboratorier
privatinredn.

Sparrings

Stockholm Ö.
Försälj.-avd.: Karlavägen 89
Tel. 67 36 50 — 67 76 75

Den skjutande sjuttonåringen

Händelsen med pojken som förfärande nog råkade avliva en av sina kamrater i ett olyckligt sinnesrus har föranlett *Stockholms-Tidningen* till ett uttalande. Tidningen avvisar censurerande ingrepp mot tryckfrihet och våldsfilmerna men fortsätter i anledning av ett uttalande rörande den psykologiska bakgrunden av professor Trankell:

Vad professor Trankell velat understryka är förmodligen det självklara, att orsakssammanhangen när det gäller ungdomsbrott av Kungälv-dramats typ är ytterst komplicerade. Och i grund och botten endast bekräftar vad alla vid det här laget borde ha klart för sig, att det inte lönar sig att angripa problemet ytligt. De djupare orsakerna till de tilltagande grova ungdomsbrotten är svåråtkomliga. Hur provande det än kan vara måste vi vara ståndaktiga mot kvacksalveri tills forskningen givit någorlunda klara anvisningar om, hur vi skall angripa problemet. Och de åtgärder vi under tiden vidtar av hänsyn till en mycket liten grupp av ungdom, måste utformas så att den personliga friheten för övrig ungdom och äldre beskäres i minsta möjliga mån.

Det är ej så mycket att undra över att allmänheten kraftigt reagerar emot förråande skrifter och knallhårda TV-program. Ändå kan man ansluta sig till *Stockholms-Tidningens* krav på en mera djuplodande penetration av hela frågan. Övervåld och mord på duken och i verkligheten har det gemensamt att vara symptom på samma tidssjukdom.

Medicinarutbildningen

I anledning av de nyligen slutförda utredningarna rörande läkarbehov och läkarutbildning uttalar sig *Medicinska Föreningens tidskrift*.

För fem år sedan ökades intaget till medicinska studier. 1955 års studieordning tillämpas i dag genom alla stadier av de medicinska studierna. Man ökade intaget så att en 40 %-ig överbeläggning för närvarande råder på våra undervisningsinstitutioner. Som var och en förstår, har detta ej kunnat ske utan avkall på undervisningens kvalitet. Det går naturligtvis inte att bevisa eftersom kvalitativa mått inom detta område svårigen gives. Emellertid finnes kvantitativa mått. 69 medicinare tas in på de teoretiska kurserna. 60 eller möjligen 62 platser finns på propedeutiken, dit de 69 kommer efter två år. För fem år sedan sades, då dessa problem fördes på tal, att "det kommer att ordnas på ett eller annat sätt". Åren gick och vi fick proppen, som så väl gjorde skäl för sitt namn. Vi fick en kö. Det ordnades inte för oss "på ett eller annat sätt". Våra studierektorer har lagt pussel och drivit segslitna förhandlingar för att försöka lösa upp köerna, man har hotat och bett studenterna att resa till andra studieorter, men ännu efter fem år kämpar man med de problem som borde varit lösta innan man började öka intagningen. Så har det gått till, då det gällde att öka platsantalet med tio procent och det strandade nära nog enär — vilket är väsentligt — företrädarna för de olika ämnena, våra professorer, inte ville gå med på att

öka kursernas antal med en enda man ty *det vore att göra avkall på undervisningens kvalitet*. Resurserna är utnyttjade, man kan inte pressa in fler studenter, det finns nämligen inga reserver kvar. Därför klingar det ihålligt, då man hör att "intaget snarast skall ökas till det högsta möjliga utan avkall på undervisningens kvalitet". En sådan intagningsökning är med nuvarande resurser noll. LUB är därför ett slag i ansiktet på studenterna, särskilt som medicinarnas representanter inte kontaktats i frågan.

LUB avser också fem år, intagningsökningen blir för Stockholms del ungefär lika stor som 1955, men denna gång startar man med en skuld. Vi står på en punkt mitt emellan de gångna fem åren och de fem år som ligger framåt i tiden. Vad man då ställde i utsikt har inte hållit streck. De problem som då uppkom, har ännu inte lösts. Är det sannolikt att man kommer att kunna lösa dessa fem år gamla problem under kommande femårsperiod med en belastning av ytterligare ökad intagning med nya, likadana problem? Tyvärr måste svaret bli: nej, det är osannolikt. Ändå står orden där, som ett hän: "...utan avkall på undervisningens kvalitet."

Tidskriften konstaterar att läkarbehovet tycks vara omätligt enligt utredningens sätt att se. Behovet tycks "stegras enligt en lag som säger att läkarantalet fördubblas på 20 år".

"Vi har 1960 omkring 7.500 läkare, år 1980 skulle antalet bli 15.000, år 2000 30.000, år 2020 60.000... någon gång mellan 2140 och år 2180 bör samtliga svenska medborgare vara läkare. År 2180 bör vi enligt ovanstående lag ha 15 miljoner läkare i landet. Om inte kuren börjar av..."

Välfärdens organisation

Om de trassliga förhållanden som hittills råder beträffande de socialt hjälpbehövandes möjligheter att erhålla lämpligt stöd skriver tidningen *Expressen* en ledande artikel och anför beträffande rådande förhållanden ett exempel:

Nu till exemplet! Om en person — vi kan kalla honom hr Andersson — råkar få en långvarig sjukdom, blir han sjukskriven och klarar sig nödtorftigt på sjukpenningen under ett halvår. Därefter blir det sämre med ekonomin, eftersom sjukpenningen nedsätts. Han måste då vända sig till socialvården, som ger honom understöd.

Hittills har vi haft läkare (eventuellt sjukhus), sjukkassan och socialvården inkopplade på hans fall. Så kanske han lider av alkoholskada och nykterhetsnämnden tar upp fallet. Det blir trassel i äktenskapet med åtföljande skilsmässa. Här medverkar advokater och domstol. Barnen följer med modern och skall ha barnavårdsman, vilket förutsätter åtgärder av barnavårdsnämnden. Lägenheten behålls av modern, och fadern, hr Andersson, måste skaffa sig bostad på annat håll. I det syftet vänder han sig till bostadsförmedlingen.

Om sjukdomen och arbetsoförmågan blir bestående och hr Andersson blir utförsäkrad i sjukkassan, går vägen åter till läkare och därefter till pensionsnämnd, som vidarebefordrar till pensionsstyrelsen en ansökan om invalidpension. I några fall, där viss rehabiliteringsmöjlighet förmodas föreligga, får arbetsvården försöka göra en insats.

Den här skisserade kryssningen mellan sociala institutioner har tiotusentals personer gjort. Varje institution handlägger sina ärenden och ser sin del av individen Andersson. Han kan ha hembesök av flera assistenter från olika organ samma vecka. Men något egentligt samråd om hr Andersson och hela hans situation förekommer inte. Någon helhetsbild av hans förhållanden skapas inte. Någon radikal aktion för att bringa honom ut ur den onda cirkeln av sjukdom, arbetsoförmåga, familjetrassel och trasig ekonomi sätts inte igång. Hr Andersson hamnar så sakteliga definitivt på samhällets skuggsida, fastän en hel rad av statliga och kommunala institutioner sysslat med honom som enskilt fall.

Tidningen begär en fortsatt samordning utöver den rationalisering som skall genomföras med det nya förslaget om socialförsäkringsorganisation. Idealet vore att en person som råkat ut för sjukdomar, arbetsoförmåga, familjetrassel etc. inte skulle behöva vända sig till mer än en institution där hans fall skulle handläggas av en enda person, som har tillgång till all nödig expertis. Tidningens förhoppningar är nog tills vidare lite för högt spända.

Om samordningsförslaget beträffande socialförsäkringen uttalar sig även *Ny Tid*.

Som väntat har socialministern i huvudsak godtagit den föreslagna administrativa samordningen av sjuk-

och pensionsförsäkringarna. Förslaget har skickats till lagrådet för yttrande, innan propositionen lägges på riksdagens bord.

Det kan hälsas med tillfredsställelse att vi får en försäkringsdomstol, som skapar fasta normer i tvistiga fall. Att det i denna domstol också blir ett starkt inslag av lekmän med praktisk erfarenhet från arbetslivets olika områden är en given styrka i förslaget jämfört med tidigare. Pensionsstyrelsen och RFA:s sammanslagning är en given konsekvens av samordningen.

För beslutet att ersätta lokalsjukkassorna med lokalkontor sätter vi nog ett frågetecken. Sjukförsäkringen bars från början upp av frivilliga krafter ute i de svenska bygderna, drivna av ideella bevekelsegrunder. Utvecklingen har efterhand minskat deras inflytande, och farhågorna att det helt skall försvinna efter den nya given låter sig inte betingas.

Den föreslagna rationaliseringen måste väl anses som en logisk konsekvens av tidigare beslut och vara ett tecken på en medveten "planhushållning". De som nu visar tvekan inför de aktuella förslagen har tydligen inte fattat innebörden i vad som tidigare skett.

Aldringsvården

Sydsvenska Dagbladet diskuterar i en ledare konsekvensen av att antalet svenskar i åldrarna över 65 år, som 1950 utgjorde 720.000 per-

Det finns olika slags försäkringar

är Ni rustad om något oförutsett skulle inträffa, teckna försäkringen i tid.

Riskera inte att stå utan försäkringsskydd om...

VILLAGATAN 5
STOCKHOLM Ö

TEL. 23 00 50

soner, år 1970 beräknas uppgå till över en miljon. En motion till innevarande riksdag kräver en översyn av en lagstiftning som reglerar det allmännas skyldighet att anordna åldringssjukvård respektive åldringstillsyn.

F. n. kan det ibland vara svårt att avgöra, om det är landstingen eller primärkommunerna som skall ta hand om de vårdbehövande. Detta har medfört att de gamla eller deras anhöriga hänvisats från den ena myndigheten till den andra utan att någonstans få klart besked om var vårdmöjligheten kan erhållas.

Motionärerna föreslår att personer som ägnar tid åt åldringssjukvård skall beviljas en begränsad skattefrihet.

Motionärerna har stannat för 1.500 kr., vilket även var fallet 1960, och det är utan tvekan ett rimligt belopp i sammanhanget. För en deltidsarbetande gift kvinna med minderåriga barn skulle ett sådant skattefritt belopp tillsammans med tillåtna förvärvs- och andra avdrag kunna innebära att hon i stort sett befrias från skatt om inkomsterna är måttliga. I sammanhanget skulle även idén om att åldringar med behov av tillfällig hjälp borde äga rätt att göra visst skatteavdrag härför kunna granskas närmare.

Buller och skiftesarbete

Stockholms-Tidningen konstaterar i en ledare att treskiftsarbetare oftare har magsår och lider

av nervösa besvär än andra beroende på bristande nattsömn. Skiftesarbetet har rasht ökat i Sverige.

Man kan räkna med att antalet nattarbete i Sverige fördubblats under 1950-talet och nu är över 100.000. I dag arbetar t. ex. var tredje arbetare i massaindustrin i kontinuerlig drift och var femte eller sjätte i pappersindustrin har likaledes nattarbete.

Ökningen mot mer skiftarbete går i accelererat tempo. Skärpta krav på kortare leveranstider i en allt hårdare marknad och framför allt en allt dyrare kapitalutrustning på grund av mekanisering och automatisering driver utvecklingen mot ökat nattarbete. Stora grupper, som i dag har vanlig kontorstid, får i framtiden skifttjänst. Dit hör t. ex. den stab av tjänstemän som skall betjäna det växande antalet datamaskiner, vilka av ekonomiska skäl måste utnyttjas mer än 7—8 timmar om dagen.

Samtidigt har våra bostäder blivit allt lyhörda. Av tjugio monteringsbara nya hus har endast ett godtagbar ljudisolering. En färsk utredning vid Tekniska högskolan konstaterar

att våra byggnadsingenjörer inte får godtagbar undervisning i byggnadsakustik, att det inte finns tillräcklig forskning i ämnet och att kontrollorganen, bl. a. byggnadsnämnderna, inte har resurser att kontrollera att de bestämmelser som finns också efterföljs.

Våra husbyggare håller alltså på att med passivt bistånd av byggnadsnämnderna göra en växande del av vår nation till en samling uttröttade människor, som nervösa och griniga går omkring i väntan på att få plats på sjukhus för att få sina magsår opererade.

SOCIALMEDICINSK TIDSKRIFT

Redaktion, expedition och annonsavdelning: Villagatan 5, Stockholm Ö.

Tel. 23 00 50 (växel). Postgiro 1179

Redaktör och ansvarig utgivare: Dr Erik Husmark.

Redaktionssekreterare: Överläkare Nils Brage Nordlander.

Prenumerationspris: helår kr. 20:—, halvår kr. 10:—. Studentprenumeration: helår kr. 10:—. Lösnummer kr. 2:50.

Tidskriften utkommer med 10 nummer per år (1 per mån. utom juli och aug.).

Atergivande helt eller delvis av originalartiklar ur SMT utan angivande av källan förbjudes.

ANNONSPRISER:

Omslagets andra och fjärde sida Kr. 350:—
Helsida „ 300:—

Halvsida Kr. 175:—
Kvartsida „ 90:—
mm-pris 90 öre pr enkel spalt

Spalthöjd 210 mm
Spaltbredd 70 mm
Sidans bredd 150 mm
(2 spalter)